

Škola ochrany osobních údajů

advokátní kanceláře Balcar, Polanský & Spol. s.r.o.

Nařízení EP a Rady (EU) 2016/679 z 27. dubna 2016, tzv. Všeobecné nařízení o ochraně údajů („Nařízení“) zrušilo směrnici 95/46/ES („Směrnice“), která je nyní transformována do českého právního řádu zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Nařízení vstoupí v účinnost dnem 25. května 2018, kdy se stane přímo účinným rovněž v České republice a dotkne se všech, kteří osobní údaje zpracovávají, jakož i fyzických osob, jejichž osobní údaje jsou předmětem zpracování, tedy téměř každého.

Vzhledem k dosud nejvýznamnější legislativní změně evropského rozměru v oblasti ochrany osobních údajů Vám s týdenní frekvencí přinášíme pravidelné informace pro snadnější a efektivnější orientaci v množství povinností, které Nařízení přináší.

Pokud si přejete odebrat Školu osobních údajů přímo do Vaší e-mailové schránky, prosím přihlaste se na adrese office@bapol.cz, popř. na tel. čísle +420 251 009 111.

Lekce 4 z 16

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Zpracovávání osobních údajů nezletilých

V textu se dozvíte:

Důležité změny

- Nařízení přináší nové požadavky na udělení souhlasu se zpracováním osobních údajů
- Zvláštní požadavky jsou kladeny na zpracování osobních údajů v souvislosti s vědeckým výzkumem a osobních údajů nezletilých¹

Compliance: Akční plán

- Společnosti/instituce by měly zajistit, aby osobní údaje zpracovávaly na základě přesných a existujících právních základů
- Jsou-li osobní údaje zpracovávány na základě souhlasu, je nutné především zajistit, aby:
 - souhlas byl dán aktivním úkonem subjektu údajů, nikoliv mlčením, nečinností anebo dopředu označenými políčky;
 - souhlas byl odlišitelný od dalších ustanovení, byl konkrétní a jasný;
 - subjekty údajů byly informovány o možnosti udělení souhlasu odvolat a odvolání bylo stejně jednoduché jako jeho udělení;

¹ Nařízení užívá pojem „dítě“, my používáme pojem „dítě“ a „nezletilý“ zaměnitelně, ve shodném významu.

- o poskytnutí služeb nebylo podmíněné souhlasem se zpracováním údajů, které nejsou nezbytné;
- o zvláštní souhlas byl udělen k zvláštním zpracovatelským operacím;
- o souhlas nebyl udělen za podmínek zjevné nerovnováhy mezi postavením správce a subjektu údajů (např. v případě orgánu veřejné moci)

K souhlasu se zpracováním osobních údajů

Jak jsme uvedli v Lekci 3, pokud se na zpracovávání osobních údajů nevztahuje žádná z výjimek uvedených v Nařízení, správce musí vždy disponovat souhlasem subjektu údajů se zpracováním. Nařízení definuje souhlas jako jakýkoliv svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením svolení ke zpracování svých osobních údajů.²

Podle současné české právní úpravy³ je souhlas definovaný jako svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu se zpracováním osobních údajů. Nová právní úprava tedy oproti současné výslovně stanoví, že souhlas bude moci být udělen také konkludentně (např. určitým jednáním, ale nikoliv nejednáním), avšak svobodně, konkrétně, jednoznačně a na základě úplných a srozumitelných informací, poskytnutých subjektu údajů. K zpracování citlivých osobních údajů bude však požadován výslovný souhlas subjektu údajů (pokud nebude stanovena jiná výjimka).

Náležitosti udělení souhlasu

Nařízení stanoví, že správce musí být schopen prokázat, že subjekt údajů udělil souhlas se zpracováním svých osobních údajů. Jinými slovy, důkazní břemeno prokázání, že souhlas byl dán a že byl udělen platně, spočívá na správci. Formální i obsahové podmínky platnosti udělení souhlasu upravuje Nařízení v čl. 7 takto:

- *Svoboda projevu, určitost, informovanost, jednoznačnost:* souhlas vyžaduje jasný projev vůle, který je svobodným, konkrétním, informovaným a jednoznačným vyjádřením subjektu, že souhlasí se zpracováním svých osobních údajů.

K zajištění, že souhlas byl poskytnut svobodně, by se správce neměl spolehnout na souhlas za situace, je-li mezi jeho postavením a postavením subjektu údajů jednoznačný nepoměr, zejména pokud je správcem orgán veřejné moci, a je proto nepravděpodobné, že za všech okolností dané konkrétní situace byl souhlas udělen svobodně.

Za svobodně udělený souhlas se nepovažuje, pokud subjekt údajů nemá skutečnou nebo svobodnou volbu nebo nemůže souhlas odmítnout nebo jej odvolat, aniž by byl poškozen.

Zásada informovanosti vyžaduje, aby si byl subjekt údajů vědom, že souhlas dává a v jakém rozsahu a měl by také znát identitu správce a účel zpracování.

- *Uvedení konkrétního účelu:* souhlas se musí vztahovat na všechny zpracovatelské činnosti prováděné za tímž účelem nebo účely; pokud se zpracovávání děje za více účely, souhlas má být udělen, resp. má být daný ke každému z nich samostatně, aby byla zachována reálná možnost subjektu údajů odmítnout souhlas pro kterýkoliv z uvedených účelů.

Souhlas se nepovažuje za svobodně udělený, pokud jej nelze udělit samostatně k jednotlivým zpracovatelským operacím, i když je to v konkrétním případě vhodné.

² Čl. 4 odst. 11 Nařízení

³ § 4 písm. n) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

V praxi nebude tedy přijatelný „plošně“ udělený souhlas, slučující různé nesouvisející účely zpracování.

- *Odlíšitelnost, jasnost, jednoduchost:* pokud je souhlas udělován v rámci písemného prohlášení, které se týká rovněž dalších skutečností, žádost o vyjádření souhlasu musí být předložena tak, aby byla snadno odlišitelná od jiných skutečností, a musí být formulována jasně a jednoduše; porušení tohoto ustanovení má za následek neplatnost udělení souhlasu.

V praxi to bude znamenat, že část dokumentu obsahujícího žádost o souhlas bude muset být oddělená, např. od smluvních ujednání, textu objednávek, prohlášení, atd.

- *Srozumitelnost, dostupnost:* souhlas má být formulovaný v srozumitelné a snadno přístupné formě, jasně a jednoduše.

Tento požadavek může být zvláště těžko splnitelný zejména vzhledem k rozsahu informací, které je správce povinný subjektu údajů poskytnout (více k informační povinnosti správce v samostatné lekci).

- *Odvolatelnost:* odvolání souhlasu musí být stejně jednoduché, jako jeho poskytnutí; o možnosti kdykoliv souhlas odvolat musí být subjekt údajů informován před jeho poskytnutím.

V praxi se bude od společností a institucí požadovat, aby umožnily odvolání souhlasu stejným způsobem, jakým byl souhlas udělen (např. webová stránka, e-mail, nastavení ochrany soukromí v aplikaci apod.). Nařízení stanoví, že odvolání souhlasu nemá vliv na zákonnost zpracování, založeného na souhlasu před jeho odvoláním (t.j. zákaz retroaktivity); o tom by měly být subjekty údajů před udělením souhlasu rovněž informované.

- *Zákaz nepatřičného podmiňování:* plnění ze smlouvy nesmí být podmíněné souhlasem se zpracováním osobních údajů, které není nezbytné k plnění smlouvy (např. splnění kupní smlouvy uzavřené on-line nesmí být vázané na souhlas se zpracováním osobních údajů k marketingovým účelům). V opačném případě by existovala důvodná pochybnost o svobodném projevu vůle, a tedy o platnosti souhlasu.

Souhlas se nepovažuje za svobodně udělený, pokud se plnění ze smlouvy včetně poskytnutí služby podmiňuje udělením tohoto souhlasu, i když takový souhlas není pro toto plnění nezbytný.

Recitál 32 Nařízení stanoví, že souhlas může být vyjádřen například písemným prohlášením, včetně elektronickými prostředky, nebo ústně. Souhlas je možné udělit i jinak než výslovně, a to např. označením políčka při návštěvě internetového webového sídla (princip *opt-in*), zvolením technického nastavení služeb informační společnosti (např. nastavením pravidel ochrany osobních údajů na sociálních sítích) nebo jakýmkoli jiným prohlášením či úkonem, který v daném kontextu jasně znamená, že subjekt souhlasí s navrhovaným zpracováním osobních údajů. Mlčení, dopředu označená políčka nebo nečinnost se za souhlas nepovažují.

Souhlas pro účely vědeckého výzkumu

Nařízení připouští, že pokud se mají osobní údaje zpracovávat pro účely vědeckého výzkumu, často není možné v době získávání údajů v úplnosti určit účel zpracování. Proto se subjektům údajů umožňuje udělit souhlas jen pro určité oblasti výzkumu, budou-li dodrženy uznávané etické normy vědeckého výzkumu. Subjekty údajů by měly mít možnost také omezit svůj souhlas pouze na určité oblasti výzkumu nebo na části výzkumných projektů v rozsahu, který umožňuje zamýšlený účel.

Vyslovení souhlasu s účastí ve vědeckém výzkumu v klinických hodnoceních se bude řídit zvláštním nařízením.⁴

K zpracování osobních údajů nezletilých

Nařízení na více místech upravuje specifické podmínky pro zpracovávání osobních údajů nezletilých. Konkrétně v recitálu 38 stanoví, že zvláštní ochranu osobních údajů si zasluhují děti, neboť si jsou méně vědomy rizik, důsledků, záruk a svých práv souvisejících se zpracováním.

Zpracování osobních údajů nezletilých na základě souhlasu

Nařízení upravuje určité zvláštnosti, týkající se zpracovávání osobních údajů nezletilých na základě souhlasu, následovně:

- zpracování osobních údajů nezletilých je zákonné, pokud se jedná o nabídku služeb informační společnosti (např. sociálních médií) přímo dítěti a to má alespoň 16 let⁵;
- pokud má nezletilý méně než 16 let, je zpracování zákonné pouze za podmínky a v rozsahu, v jakém souhlas vyjádřila anebo schválila osoba, vykonávající rodičovskou zodpovědnost (tj. zákonný zástupce nebo opatrovník) nezletilého;
- správce je povinný vynaložit přiměřené úsilí, aby si v uvedených případech ověřil, že osoba s rodičovskou zodpovědností vyjádřila anebo schválila souhlas s tím, že se při tom zohlední dostupná technologie.

Uvedené podmínky se vztahují na osobní údaje poskytované prostřednictvím internetu, t.j. na off-line data se tyto podmínky nevztahují. Rovněž se nevztahují na osobní údaje, které se zpracovávají na jiném právním základě, než na souhlasu. Výše uvedená ustanovení nebudou mít také vliv na vnitrostátní obecné smluvní právo členských států, např. na pravidla platnosti, uzavírání nebo účinky smlouvy vzhledem k dítěti.

Souhlasu zákonného zástupce nebo opatrovníka nebude třeba v souvislosti s preventivními anebo poradenskými službami, nabízenými přímo nezletilým (např. linky pomoci ohroženým dětem).⁶

Další specifika týkající se nezletilých

Nařízení deklaruje, jak již bylo uvedeno, že nezletilí požívají zvláštní ochrany osobních údajů. Ta se vztahuje zejména na používání jejich osobních údajů pro účely marketingu nebo vytváření osobnostních anebo uživatelských profilů a shromažďování osobních údajů nezletilých při využívání jim přímo nabízených služeb.

Vzhledem k uvedenému by všechny informace a sdělení při zpracovávání na ně zaměřeném měly být podávány jasně a jednoduše, aby jim byly snadno srozumitelné. Zvláštního význam nabývá právo na opravu osobních údajů a „právo být zapomenut“ v případech, kdy byl dán souhlas v nezletilosti, kdy si subjekt nebyl plně vědom všech rizik spojených se zpracováním a později chce své údaje, zejména na internetu, odstranit.⁷

Pokud správce zpracovává osobní údaje na základě svého oprávněného zájmu⁸, musí být schopen prokázat, že odpovědně a objektivně posoudil, že zájmy nebo základní práva a svobody nezletilého, jehož údaje zpracovává, nepřevažují nad oprávněnými zájmy správce.

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 536/2014 z 16. 4. 2014 o klinických hodnoceních humánních léčivých přípravků.

⁵ Členské státy mohou stanovit pro tyto účely nižší věkovou hranici, ne však nižší než 13 let, viz čl. 8 Nařízení.

⁶ Recitál 38, věta poslední Nařízení

⁷ Recitál 65 Nařízení

⁸ Čl. 6 odst. 1 písm. f) Nařízení

Podle čl. 40 odst. 2 Nařízení sdružení nebo jiné subjekty zastupující různé kategorie správců nebo zpracovatelů mohou vypracovat kodexy chování, a to pro upřesnění či rozšíření Nařízení rovněž v souvislosti s informováním a ochranou nezletilých a se způsobem získáním souhlasu nositelů rodičovských práv a povinností. Kromě toho, každý orgán dohledu, t.j. též Úřad na ochranu osobních údajů ČR, je povinný na svém území zvyšovat povědomí veřejnosti a její pochopení rizik, pravidel, záruk a práv souvisejících se zpracováním, přičemž zvláštní pozornost se má věnovat činnostem specificky zaměřeným na děti.

Co dále

Správci by měli zajistit, aby osobní údaje zpracovávali na základě relevantních a Nařízením upravených právních základů. Pokud budou osobní údaje zpracovávány na základě souhlasu, formální a obsahové podmínky souhlasu, jakož i okolnosti jeho poskytnutí by měly odpovídat nové právní úpravě. Při zpracovávání osobních údajů v souvislosti s výzkumem, resp. v souvislosti s nezletilými, je třeba splnit další povinnosti.

Další informace

Souhlas se zpracováním osobních údajů:

Recitály 32, 33, 40, 42, 43

Články 6 odst. 1; 7

Zpracovávání osobních údajů nezletilých:

Recitály 38, 58, 65, 71

Články 6, odst. 1; 8; 40 odst. 2; 57 odst. 1 písm. b)

Kontaktní osoba

Pro další informace prosím kontaktujte:

Česká republika:

JUDr. Jaroslav Srb
Advokát

Tel.: +420 220 251 111
Mobil: +420 731 609 510

jaroslav.srb@bapol.cz

Slovensko:

JUDr. Helga Maďarová,
CIPP/E
Advokátka | Certified Intl.
Privacy Professional/Europe

Tel.: +421 220 251 311
Mobil: +421 917 092 076

helga.madarova@bapol.sk